მანანა ელბაქიძე

მწვანე ნარგავების ხარისხობრივ შეფასებაზე დასკვნის გამცემი
უფლებამოსილი ფიზიკური პირი/ექსპერტი

მწვანე ნარგავების ხარისხობრივი შეფასების საექსპერტო დასკვნა №388

ქ. თბილისი 29 აპრილი, 2023

ობიექტის მისამართი: ქალაქი თბილისი, ქუჩა თამარაშვილი, №13ლ; ქალაქი თბილისი, ქუჩა თამარაშვილი, №13;

ობიექტის საკადასტრო კოდი: 01.10.16.004.258

ობიექტის მესაკუთრე: თზუ-იუ ჩენგ

საფუძველი: დამკვეთის მომართვა ობიექტზე არსებული მწვანე ნარგავების ხარისხობრივი შეფასების თაობაზე.

შეფასებული მწვანე ნარგავების რაოდენობა: 22

კვლევის ჩატარების მეთოდი: ვიზუალური და ტაქსონომეტრიული გაზომვები.

საკვლევი ობიექტის ფართობი: 600 მ^2 .

რელიეფი: ვაკე.

საექსპერტო დასკვნას თან ახლავს **არსებული სიტუაციური ფოტოსურათები.**

#	მცენარის ქართული და ლათინური სახელწოდებები	სასიცოცხლო ფორმა	დიამეტრი ფესვის ყელიდან 10 სმ სიმაღლეზე (სმ)	სიმაღლე მ H	მცენარის ზოგადი მდგომარეობა	შენიშვნა
1.	აღმოსავლური ჭადარი Platanus orientalis	ხე	76	18	ჯანსაღი	გადარგვას არ ექვემდებარება
2.	მაკლურა Maclura aurantiaca	ხე	65	15	ზეხმელი	მოსაჭრელი
3.	პრიალა კვიდო Ligustrum lucidum	ხე	25	14	ჯანსაღი	დასაშვებია გადარგვა. *მცენარის შემდგომი გახარებისათვის აუცილებელია გადარგვა განხორციელდეს არასავეგეტაციო პერიოდში, ქვემოთ მითითებული - „მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგიისა და შემდგომი მოვლის“ შესაბამისად.*
4.	თუთა Morus alba	ხე	61	10	გადაბერებული, ფუტურო	გადარგვას არ ექვემდებარება. მოჭრა დასაშვებია ქ.თბილისის მერიის

პ/ნ 01019021760. მისამართი: თბილისი, მუხიანი, I-V-V-93; mob.: 599 739 834; e-mail: manana.elbakidze@gmail.com

						გარემოს დაცვის სამსახურის სპეციალური ნებართვით.
5.	ჰიმალაის კედარი Cedrus deodara	ხე	63	22	ჯანსაღი	გადარგვას არ ექვემდებარება. მოჭრა დასაშვებია ქ.თბილისის მერიის გარემოს დაცვის სამსახურის სპეციალური ნებართვით.
6.	ელდარის ფიჭვი Pinus eldarica	ხე	45	12	ზეხმელი	მოსაჭრელი
7.	ბოკვი Acer velutinum	ხე	17	10	ჯანსაღი, ამონაყარით	დასაშვებია გადარგვა. *მცენარის შემდგომი გახარებისათვის აუცილებელია გადარგვა განხორციელდეს არასავეგეტაციო პერიოდში, ქვემოთ მითითებული - „მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგიისა და შემდგომი მოვლის“ შესაბამისად.*
8.	ელდარის ფიჭვი Pinus eldarica	ხე	57	12	ზეხმელი	მოსაჭრელი
9.	თუთა Morus alba	ხე	23	9	ჯანსაღი	დასაშვებია გადარგვა. *მცენარის შემდგომი გახარებისათვის აუცილებელია გადარგვა განხორციელდეს არასავეგეტაციო პერიოდში, ქვემოთ მითითებული - „მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგიისა და შემდგომი მოვლის“ შესაბამისად.*
10.	ელდარის ფიჭვი Pinus eldarica	ხე	68	13	ზეხმელი	მოსაჭრელი
11.	კავკასიური აკაკი Celtis caucasica	ხე	10-14	7,5	ჯანსაღი, მრავალ-ღეროიანი	დასაშვებია გადარგვა. *მცენარის შემდგომი გახარებისათვის აუცილებელია გადარგვა განხორციელდეს არასავეგეტაციო პერიოდში, ქვემოთ მითითებული - „მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგიისა და შემდგომი მოვლის“ შესაბამისად.*
12.	პრიალა კვიდო Ligustrum lucidum	ხე	25	8	ჯანსაღი	დასაშვებია გადარგვა. *მცენარის შემდგომი გახარებისათვის აუცილებელია გადარგვა განხორციელდეს არასავეგეტაციო პერიოდში, ქვემოთ მითითებული - „მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგიისა*

						და შემდგომი მოვლის“ შესაბამისად.
13.	პრიალა კვიდო Ligustrum lucidum	ხე	34	9	ჯანსაღი	გადარგვას არ ექვემდებარება. მოჭრა დასაშვებია ქ.თბილისის მერიის გარემოს დაცვის სამსახურის სპეციალური ნებართვით.
14.	რობინია, ცრუაკაცია, ეკლის ხე Robinia pseudoacacia	ხე	12	7	ჯანსაღი	დასაშვებია გადარგვა. *მცენარის შემდგომი გახარებისათვის აუცილებელია გადარგვა განხორციელდეს არასავეგეტაციო პერიოდში, ქვემოთ მითითებული - „მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგიისა და შემდგომი მოვლის“ შესაბამისად.*
15.	რობინია, ცრუაკაცია, ეკლის ხე Robinia pseudoacacia	ხე	13	6	ჯანსაღი	დასაშვებია გადარგვა. *მცენარის შემდგომი გახარებისათვის აუცილებელია გადარგვა განხორციელდეს არასავეგეტაციო პერიოდში, ქვემოთ მითითებული - „მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგიისა და შემდგომი მოვლის“ შესაბამისად.*
16.	რობინია, ცრუაკაცია, ეკლის ხე Robinia pseudoacacia	ხე	4	4	ზეხმელი	მოსაჭრელი
17.	კანადური ვერხვი Populus Canadensis (P.deltoides)	ხე	8	6	ჯანსაღი	დასაშვებია გადარგვა. *მცენარის შემდგომი გახარებისათვის აუცილებელია გადარგვა განხორციელდეს არასავეგეტაციო პერიოდში, ქვემოთ მითითებული - „მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგიისა და შემდგომი მოვლის“ შესაბამისად.*
18.	ბოკვი Acer velutinum	ხე	5	5	ჯანსაღი	დასაშვებია გადარგვა. *მცენარის შემდგომი გახარებისათვის აუცილებელია გადარგვა განხორციელდეს არასავეგეტაციო პერიოდში, ქვემოთ მითითებული - „მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგიისა და შემდგომი მოვლის“ შესაბამისად.*
19.	პატარა თელადუმა Ulmus minor	ხე	12	5	ჯანსაღი	დასაშვებია გადარგვა. *მცენარის შემდგომი*

						გახარებისათვის აუცილებელია გადარგვა განხორციელდეს არასავეგეტაციო პერიოდში, ქვემოთ მითითებული - „მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგიისა და შემდგომი მოვლის“ შესაბამისად.
20.	თუთა Morus alba	ხე	10-24	13	ჯანსაღი, მრავალ-ღეროიანი	დასაშვებია გადარგვა. *მცენარის შემდგომი გახარებისათვის აუცილებელია გადარგვა განხორციელდეს არასავეგეტაციო პერიოდში, ქვემოთ მითითებული - „მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგიისა და შემდგომი მოვლის“ შესაბამისად.*
21.	თუთა Morus alba	ხე	10-17	9	ჯანსაღი, მრავალ-ღეროიანი	დასაშვებია გადარგვა. *მცენარის შემდგომი გახარებისათვის აუცილებელია გადარგვა განხორციელდეს არასავეგეტაციო პერიოდში, ქვემოთ მითითებული - „მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგიისა და შემდგომი მოვლის“ შესაბამისად.*
22.	ტყემალი Prunus divaricata	ხე	15	9	ჯანსაღი	ხილ-კენკროვანი ჯგუფის მცენარე. დასაშვებია გადარგვა ან მოჭრა. *გადარგვის შემთხვევაში მცენარის შემდგომი გახარებისათვის აუცილებელია გადარგვა განხორციელდეს არასავეგეტაციო პერიოდში, ქვემოთ მითითებული - „მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგიისა და შემდგომი მოვლის“ მიხედვით.*

ხარისხობრივად შეფასებული 22 მწვანე ნარგავიდან:

9 ძირი მიეკუთვნება **მაღალი ღირებულების ჯგუფის მცენარეებს**

№4 თუთა - Morus alba
№6 ელდარის ფიჭვი - Pinus eldarica
№8 ელდარის ფიჭვი - Pinus eldarica
№9 თუთა - Morus alba
№10 ელდარის ფიჭვი - Pinus eldarica
№11 კავკასიური აკაკი - Celtis caucasica
№19 პატარა თელადუმა - Ulmus minor
№20 თუთა - Morus alba
№21 თუთა - Morus alba

კერძო საკუთრებაში არსებულ ტერიტორიაზე **მაღალი ღირებულების ჯგუფის** მცენარეების მოჭრა-გადარგვა საჭიროებს ქ. თბილისის მერიის გარემოს დაცვის სამსახურის სპეციალურ ნებართვას (ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2022 წლის 11 ივნისის #11-58 დადგენილება **„ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მწვანე ნარგავების დაცვის, მოვლისა და აღდგენის წესის დამტკიცების შესახებ“.**

1 ძირი მიეკუთვნება **მარადმწვანე წიწვოვანი ჯგუფის მცენარეებს**

№5 ჰიმალაის კედარი - Cedrus deodara

კერძო საკუთრებაში არსებულ ტერიტორიაზე **მარადმწვანე წიწვოვანი ჯგუფის** მცენარეების მოჭრა-გადარგვა საჭიროებს ქ. თბილისის მერიის გარემოს დაცვის სამსახურის სპეციალურ ნებართვას (ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2022 წლის 11 ივნისის #11-58 დადგენილება **„ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მწვანე ნარგავების დაცვის, მოვლისა და აღდგენის წესის დამტკიცების შესახებ“.**

11 ძირი მიეკუთვნება **დაბალი ღირებულების ჯგუფის მცენარეებს**

№1 აღმოსავლური ჭადარი - Platanus orientalis
№2 მაკლურა – Maclura aurantiaca
№3 პრიალა კვიდო - Ligustrum lucidum
№7 ბოკვი - Acer velutinum
№12 პრიალა კვიდო - Ligustrum lucidum
№13 პრიალა კვიდო - Ligustrum lucidum
№14 რობინია, ცრუაკაცია, ეკლის ხე - Robinia pseudoacacia
№15 რობინია, ცრუაკაცია, ეკლის ხე - Robinia pseudoacacia
№16 რობინია, ცრუაკაცია, ეკლის ხე - Robinia pseudoacacia
№17 კანადური ვერხვი = Populus Canadensis (P.deltoides)
№18 ბოკვი - Acer velutinum

კერძო საკუთრებაში არსებულ ტერიტორიაზე **დაბალი ღირებულების ჯგუფის** მცენარეების მოჭრა-გადარგვა საჭიროებს ქ. თბილისის მერიის გარემოს დაცვის სამსახურის სპეციალურ ნებართვას (ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2022 წლის 11 ივნისის #11-58 დადგენილება **„ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მწვანე ნარგავების დაცვის, მოვლისა და აღდგენის წესის დამტკიცების შესახებ“.**

1 ძირი მიეკუთვნება **ხილ-კენკროვანი ჯგუფის მცენარეებს:**

№1 ტყემალი - Prunus divaricata

კერძო საკუთრებაში არსებულ ტერიტორიაზე **ხილ-კენკროვანი ჯგუფის მცენარეების** მოჭრა-გადარგვა არ საჭიროებს ქ. თბილისის მერიის გარემოს დაცვის სამსახურის სპეციალურ ნებართვას (ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2022 წლის 11 ივნისის #11-58 დადგენილება **„ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მწვანე ნარგავების დაცვის, მოვლისა და აღდგენის წესის დამტკიცების შესახებ“.**

მერქნიანი მცენარეების გადარგვის მეთოდოლოგია და შემდგომი მოვლა

გადარგვა ხორციელდება არასავეგეტაციო პერიოდში, გვიან შემოდგომას, ან ზამთრის მიწურულს და ადრე გაზაფხულზე, წვენის ჩადგომამდე და კვირტების დაბერვამდე. ამ პერიოდში მცენარე ყველაზე ნაკლებმგრძნობიარეა გარეგანი ფაქტორების მიმართ

მცენარე აუცილებლად მიწის კოშტით (კომით) უნდა გადაირგოს. ის ამოღებულ უნდა იქნას იმ მიწის მასასთან ერთად, რომელშიც იზრდება. ამასთან აუცილებელია კომის მინიმალური დასაშვები ზომების დაცვა, რათა არ მოხდეს ფესვთა სისტემის დაზიანება.

კომის ზომებთან დაკავშირებით შეიძლება შემდეგი კანონზომიერებებით სარგებლობა: კომის დიამეტრი 10-ჯერ უნდა აღემატებოდეს 0,2 მ სიმაღლეზე ხის დიამეტრს. კომის სიმაღლე დამოკიდებულია ფესვთა სისტემის კომპაქტურობაზე. თუ გადარგვისას მცენარე დაკარგავს ფესვების 20-25%-ზე მეტს, მას გადარჩენის შანსი საგრძნობლად უმცირდება. ხოლო თუ წიწვოვან მცენარეს ფესვთა სისტემა გაუშიშვლდა, მისი გახარება შეუძლებელი გახდება. ის ხეები, რომლებმაც გადარგვისას ფესვების ნაწილი დაკარგეს, საკმაოდ დიდხანს ავადმყოფობენ. მათი ნაზარდი პირველ წელს შეიძლება მხოლოდ 5-10 სმ-ის ფარგლებში იყოს, მომდევნო წელს - ცოტა მეტი. ამ დროს მათი მოვლისადმი წაყენებული მოთხოვნები იზრდება: საჭირო ხდება უფრო ხშირი რწყვა და შესხურება, რაც თავის მხრივ ზრდის სოკოვანი დაავადებების წარმოშობის ალბათობას.

სარგავი ორმო მინიმუმ 30-35 სმ-ით უნდა აღემატებოდეს კომს. ეს სივრცე საჭიროა წინასწარ მომზადებული მიწის ნაზავის ჩასაყრელად. ღეროსა და ტოტებზე ჭრილობები მუშავდება ბაღის მალამოთი. ხე რომ ახალ ადგილს უკეთ შეეგუოს, საჭიროა საფუძვლიანი გასხვლა.

დიდი ზომის წიწვოვანი მცენარეების გადარგვისას აუცილებელია ისეთივე სივრცითი ორიენტაციის დაცვა (ჩრდილოეთი-სამხრეთი), როგორიც მას ჰქონდა პირვანდელ ადგილზე,

დიდი ზომის ხეების ამოღება და ჩარგვა ხორციელდება სპეციალური ტექნიკით, ამწის გამოყენებით.

აქტიური ვეგეტაციისა და ყვავილობის დროს არაა სასურველი 3 მ-ზე მაღალი წიწვოვნების და 4 მ-ზე მაღალი ფოთლოვნების გადარგვა.

გადარგვის შემდეგ აუცილებელია მცენარის საგულდაგულო მოვლა: პირველ რიგში უხვი და რეგულარული რწყვა, ფესვთა სისტემის ზრდის სტიმულიატორით დამუშავება და დამატებითი კვება.

ამოღებულ მცენარეებზე მოქმედებს მთელი რიგი ფაქტორები: გამოშრობა, მზის დასხივება, მექანიკური დაზიანება, ფიზიოლოგიურად მნიშვნელოვანი ფესვების ნაწილის დაკარგვა, რის შედეგადაც ირღვევა თანაფარდობა „ფესვთა სისტემა - მიწისზედა ნაწილი“, რაც იწვევს წყლის ბალანსის ცვლილებას და მცენარის ფიზიოლოგიური სტაბილურობის შეცვლას.

სარგავ ორმოებს ამზადებენ 6-10 დღით ადრე. ორმოს კედლები და ფსკერი გულდასმით სწორდება და სუფთავდება. ფსკერი ფხვიერდება 15-20 სმ სიღრმეზე, იყრება ნოყიერი ნაზავი 10-25 სმ სისქეზე. დასარგავი მცენარის ცენტრირებისათვის ორმოს ცენტრი ინიშნება პატარა პალოთი.

ნოყიერი მიწა წინასწარ უნდა იქნას შემოტანილი. მისი რაოდენობა დამოკიდებულია არსებული გრუნტის შემადგენლობაზე. უნაყოფო გრუნტი 100%-თ უნდა განახლდეს. მისი მოცულობა უდრის სარგავი ორმოს მოცულობას მინუს კომის მოცულობა. კეთდება ხრეშის დრენაჟის ფენა 20-25 სმ-ზე.

სარგავი ორმოს მომზადების შემდეგ იზომება ორმოს პარამეტრები და ფესვის ყელის სიმაღლე, ამ დროს გათვალისწინებული უნდა იქნას მიწის დაჯდომის ფაქტორიც.

მცენარის ორმოში მოთავსების შემდეგ ორმო თანდათანობით ივსება გრუნტით: მიწა ჯერ კომის ქვეშ იტკეპნება, შემდეგ კი თანდათანობით ზემოთ იმგვარად, რომ ცარიელი ადგილები არ დარჩეს. ხის გამაგრებისას უნდა მოხდეს სპეციალური ვერტიკალური სადრენაჟე არხების ფორმირება, რომლებიც მომავალში ხის ფესვებს ჰაერითა და ტენით უზრუნველყოფენ.

ამის შემდეგ მცენარე მაგრდება სპეციალური დამჭიმებით. მათი მოხსნა შესაძლებელი იქნება 2-3 წლის შემდეგ, როცა მიწა მთლიანად დაჯდება და ფესვები მთლიანად შეეზრდება გარემო ნიადაგს. დროდადრო შეიძლება საჭირო გახდეს დამჭიმებისთვის ადგილის მონაცვლება,

ღეროს გარშემო ყრიან მულჩს. რწყვა უნდა ჩატარდეს 4-5 დღეში ერთხელ. ამისთვის საუკეთესო დროა დილა - 11 საათამდე და საღამო -6 საათის შემდეგ, ხოლო წყლის ტემპერატურა 15-20^0.

ახალ ადგილთან შესაგუებლად აუცილებელია ზრდის ბიოსტიმულატორების (ჰეტეროაუქსინი, კორნევინი, ჰერბამინი, ბიოპლექსი) გამოყენება - ეს ხელს უწყობს მცენარის სწრაფ აკლიმატიზაციას და ფესვების ახალი მასის წარმოქმნას.

ჯამების გაფხვიერება და მულჩირება გამოიყენება ნიადაგის აერაციის გასაუმჯობესებლად. ამ დროს ჭანგბადი უკეთ აღწევს ფესვთა სისტემამდე.

ფოთლოვანი მცენარეების გადარგვის პირველ წელს აუცილებელია სანიტარული სხვლა, რომელიც სეზონის განმავლობაში შეიძლება რამდენჯერმე განმეორდეს, რადგან ცალკეული ტოტების ხმობა აღინიშნება მთელი წლის განმავლობაში.

შემსრულებელი,

ექსპერტი მანანა ელბაქიძე

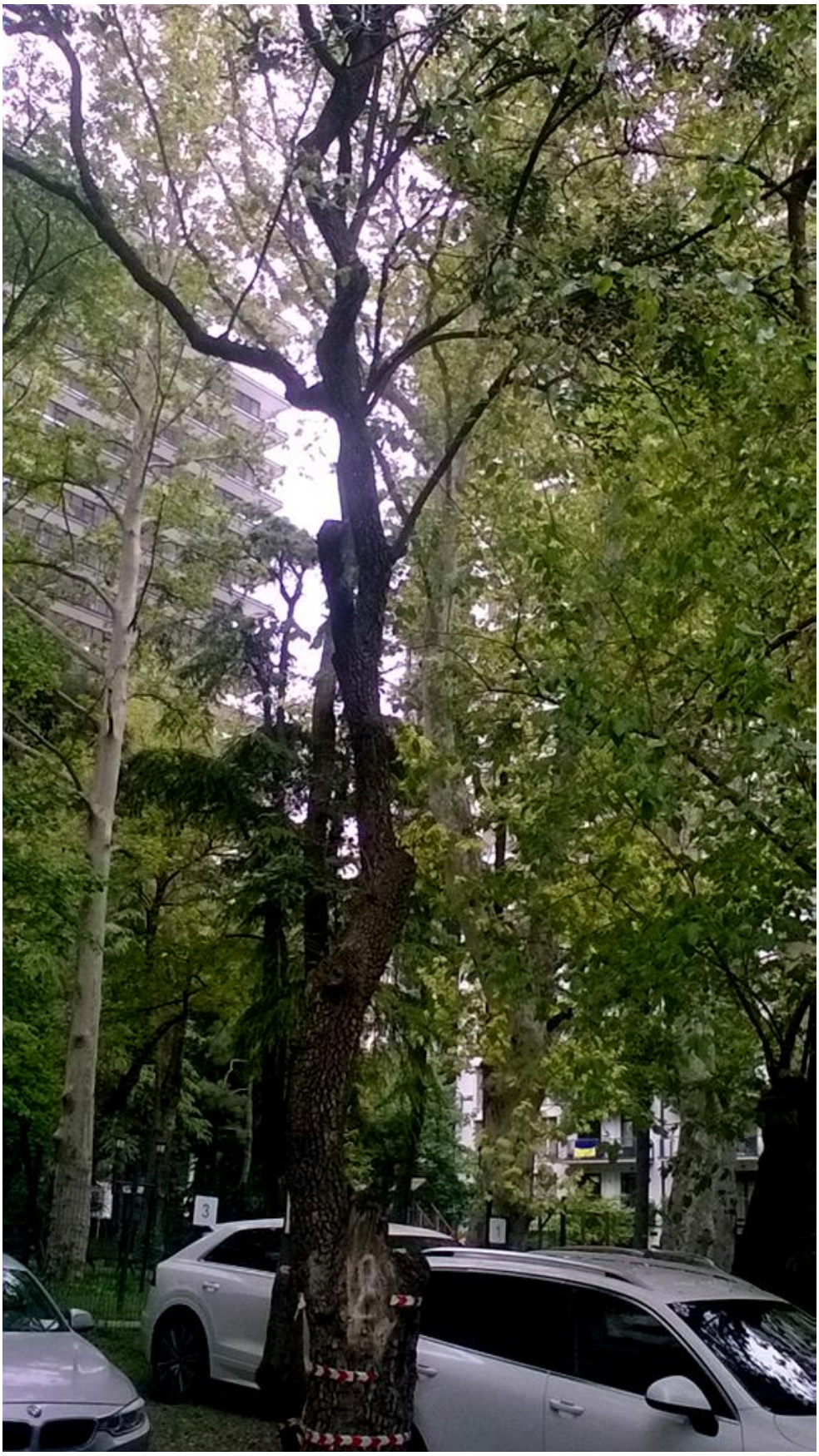
არსებული სიტუაციური ფოტოსურათები

№1 აღმოსავლური ჭადარი
Platanus orientalis

№2 მაკლურა

Maclura aurantiaca

№3 პრიალა კვიდო

Ligustrum lucidum

№4 თუთა

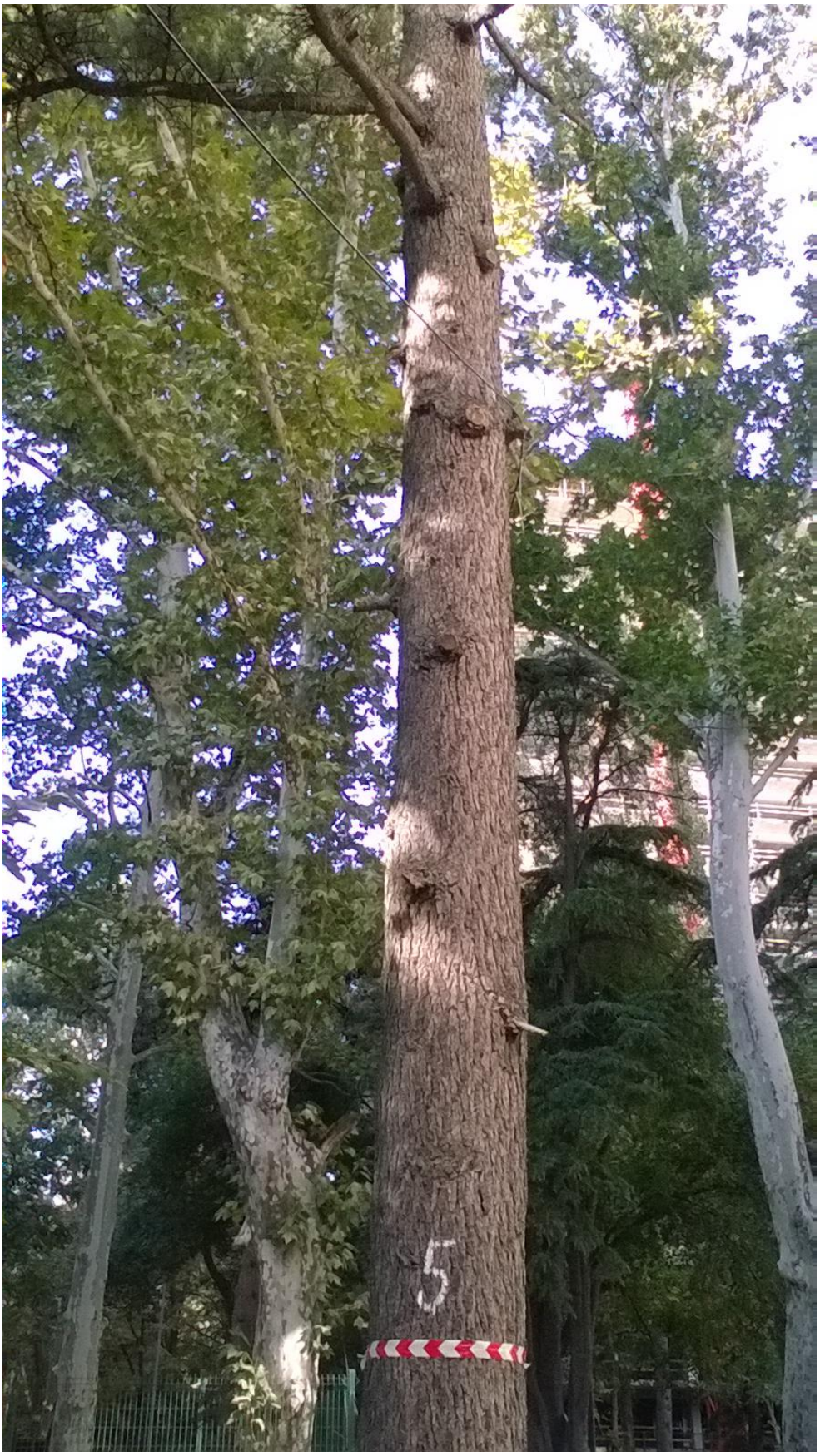
Morus alba

პ/ნ 01019021760. მისამართი: თბილისი, მუხიანი, I-V-V-93; mob.: 599 739 834; e-mail: manana.elbakidze@gmail.com

№5 ჰიმალაის კედარი

Cedrus deodara

№6 ელდარის ფიჭვი
Pinus eldarica

№7 ბოკვი
Acer velutinum

№8 ელდარის ფიჭვი
Pinus eldarica

პ/ნ 01019021760. მისამართი: თბილისი, მუხიანი, I-V-V-93; mob.: 599 739 834; e-mail: manana.elbakidze@gmail.com

№9 თუთა

Morus alba

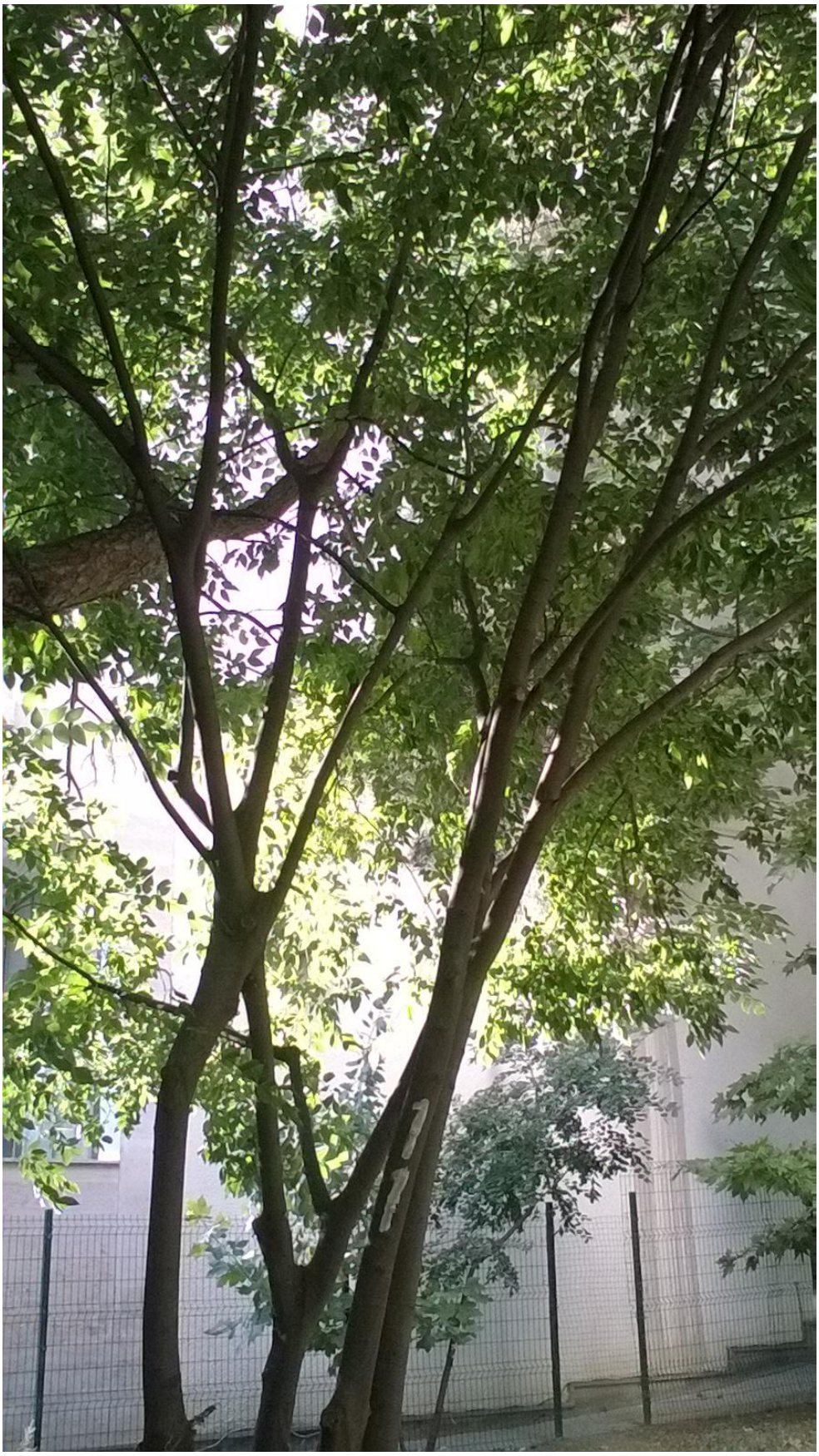

№10 ელდარის ფიჭვი

Pinus eldarica

№11კავკასიური აკაკი
Celtis caucasica

№12 პრიალა კვიდო

Ligustrum lucidum

№13 პრიალა კვიდო

Ligustrum lucidum

№14 რობინია, ცრუაკაცია, ეკლის ხე
Robinia pseudoacacia

№15 რობინია, ცრუაკაცია, ეკლის ხე
Robinia pseudoacacia

№16 რობინია, ცრუაკაცია, ეკლის ხე
Robinia pseudoacacia

№17 კანადური ვერხვი

Populus canadensis (P.deltoides)

№18 ბოკვო
Acer velutinum

№19 პატარა თელადუმა
Ulmus minor

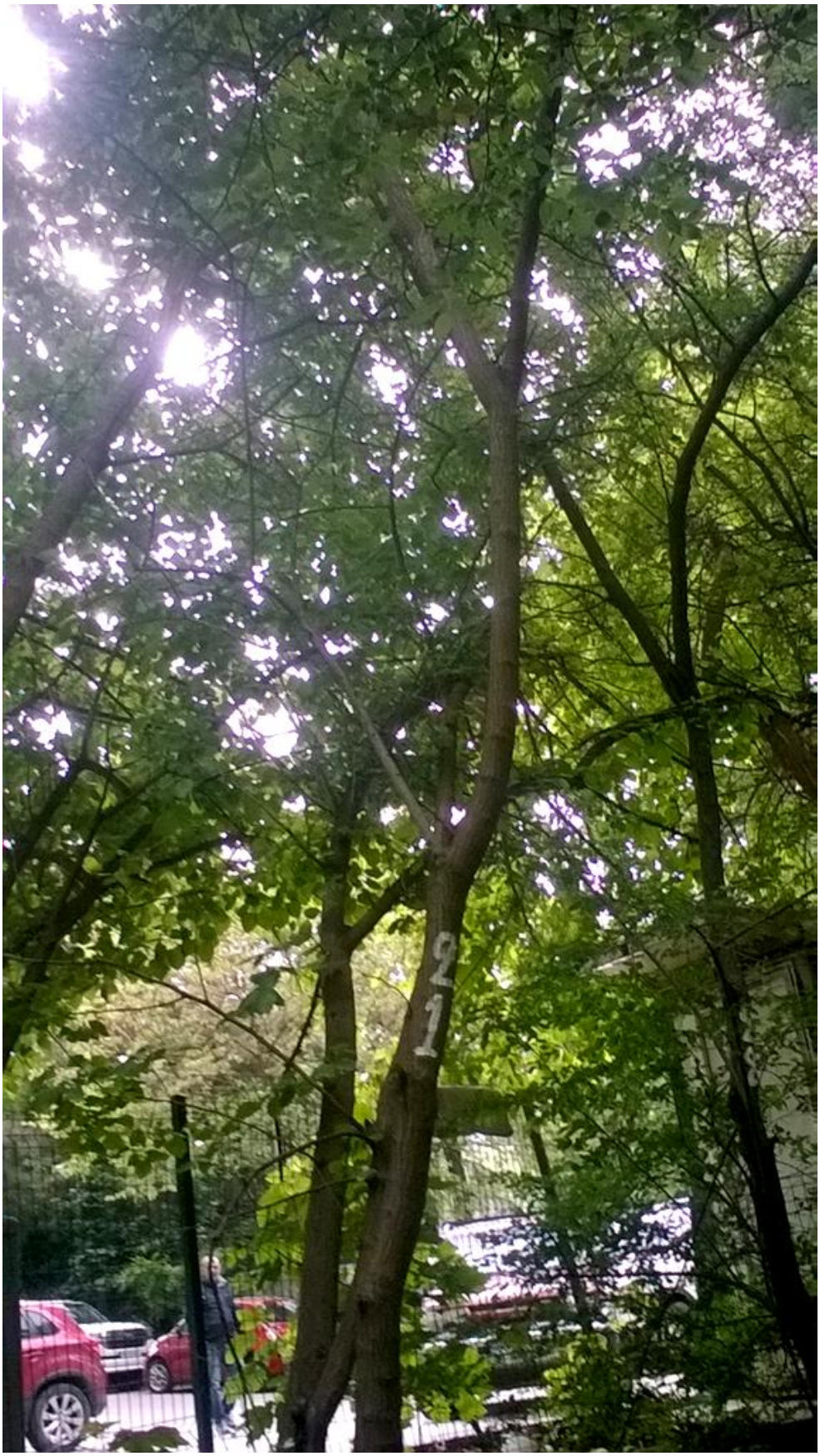
№20 თუთა

Morus alba

№21თუთა

Morus alba

№22 ტყემალი

Prunus divaricata

